

Yttrande

2020-12-07

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet (SOU 2020:54) En långsiktigt hållbar migrationspolitik

Dnr Ju2020/03215

Sammanfattning

Nästan 80 miljoner människor i världen är på flykt från krig, konflikt eller förföljelse. Knappt hälften har korsat en landgräns.

Islamic Relief med våra över 35 partner- och fältkontor världen över möter människor som tvingats fly inom det egna landet, som exempelvis Sudan, Pakistan eller Syrien, eller som lämnat sitt hemland och tagit sig till grannländer som Libanon och Jordanien. Vi träffar också dem som lyckats göra den många gånger livsfarliga färden till Europa och tagit sig till exempelvis Sverige i hopp om att kunna påbörja ett nytt liv i säkerhet och trygghet.

Som trosinspirerad organisation bottnar vårt arbete i Islamiska principer om plikten att skydda människor som tvingats på flykt.

Sverige har genom konventionsåtaganden en skyldighet att pröva människors rätt till skydd från förföljelse och krig. Det som då ska prövas är den enskildes förhållanden i hemlandet och dess behov av skydd. Inte det svenska samhällets möjligheter att ta emot individen.

Men idag ser vi återigen en situation där denna princip kan komma att urholkas, och det grundläggande behovet inte är den asylsökandes behov av skydd undan krig, förtryck och förföljelse - utan det svenska samhällets påstådda behov av "stabilitet", något som hävdas vara oförenligt med ett solidariskt asylmottagande. Flera av migrationskommitténs förslag underminerar dessvärre principen att det är den sökandes skyddsskäl som ska avgöra rätten till asyl. Islamic Relief Sverige har inte bjudits in att yttra sig över utredningen men vi väljer ändå att göra det enligt nedan.

Islamic Relief Sverige anser att det bör ske en återgång till utlänningslagen, det vill säga migrationslagstiftningen såsom den såg ut innan år 2015. I relation till migrationskommitténs förslag är detta våra huvudsakliga ståndpunkter:

Permanent uppehållstillstånd bör vara huvudregel

Migrationskommittén föreslår att tidsbegränsade uppehållstillstånd ska vara huvudregel. Detta vänder sig Islamic Relief emot. Istället bör permanenta uppehållstillstånd vara huvudregel för flyktingar och alternativt skyddsbehövande som beviljas uppehållstillstånd i Sverige.

Många av de människor som beviljas uppehållstillstånd i Sverige har mycket små eller inga utsikter att i närtid återvända till sina tidigare hemländer, på grund av förföljelse eller utdragna krig eller konflikter. Men utan permanent uppehållstillstånd försvåras avsevärt etableringen i det svenska samhället. Om man inte vet om man ska få stanna i Sverige försvagas incitamenten att planera framtiden med utbildning, boende och arbete. Risken för psykisk ohälsa ökar till följd av en ovisst framtid. Psykisk ohälsa inverkar i sin tur mycket negativt på möjligheterna att medverka i utbildning eller arbeta.

Särskilt viktigt är det att beakta barnens situation. Utan permanent uppehållstillstånd blir det omöjligt för familjer att skapa sig ett liv på lång sikt. Ens ekonomiska situation blir lidande vilket i sin tur drabbar barnen hårt. Likaså riskerar föräldrars oro att smitta av sig på barnen. Utifrån ett barnrättsperspektiv är permanenta uppehållstillstånd nödvändiga. Barn är särskilt utsatta och deras rättigheter måste beaktas i enlighet med FN:s barnkonventionen, som nu är svensk lag.

Migrationskommittén föreslår dessutom att det ska göras skillnad mellan personer med flyktingstatus och alternativt skyddsbehövande. Personer med flyktingstatus föreslås vid ett första beslut om uppehållstillstånd att beviljas ett uppehållstillstånd på tre år. Alternativt skyddsbehövande föreslås beviljas ett tillstånd på enbart 13 månader vid första beslutstillfället. Islamic Relief vänder sig emot denna uppdelning, som inte vilar på logisk grund. Alternativt skyddsbehövande flyr i många fall konflikter som är mycket utdragna och där det inte alls är möjligt att återvända efter 13 månader. Att vid första beslutstillfället enbart bevilja så pass korta uppehållstillstånd försvårar integrationsprocessen och medför onödigt oro för de alternativt skyddsbehövande. Samma längd på tillstånd bör beviljas oavsett skyddsgrund, för att skapa ett mer rättssäkert och förutsägbart system.

Försörjningskraven vid anhöriginvandring bör upphävas

Migrationskommittén föreslår att den som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd ska ha rätt att återförenas med sin familj, vilket är bra.

Kommittén föreslår att det som huvudregel ska ställas krav på tillräcklig försörjning och tillräckligt stor bostad för att personer med tillfälliga uppehållstillstånd ska få återförenas med sina familjer i Sverige. Men dessa krav riskerar att stå i vägen för människors grundläggande rättighet att vara tillsammans med sin familj. Islamic Relief Sverige anser därför att försörjningskraven vid anhöriginvandring bör slopas.

Vissa undantag föreslås kunna göras, exempelvis om anknytningspersonen är ett barn eller om ansökan om uppehållstillstånd för anhöriga görs inom tre månader efter att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd. Detta fönster är emellertid alldeles för litet. Risken finns att personer som söker uppehållstillstånd tappat kontakten med sin familj på vägen, eller får utmaningar att orientera sig i den svenska byråkratin kring migration. Att då ges endast tre månader att lämna in ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning är för kort tid.

Särskilt viktigt är att inga försörjningskrav ställs i det fall den sökande eller anknytningspersonen är ett barn. Sverige har antagit Barnkonventionen som lag och bör i linje med detta förenkla för barn att vara tillsammans med sina föräldrar.

Det råder som bekant brist på bostäder på Sverige, och vi kan inte låta rätten till familjeåterförening bli en klassfråga genom att vara beroende av tillgången till bostäder.

De olika möjligheterna till undantag bäddar för oförutsägbarhet och godtycke. Därför bör försörjningskraven vid anhöriginvandring slopas helt.

Krav på språk, samhällskunskap och vandel för permanent uppehållstillstånd bör slopas

Upphållstillstånd i Sverige ska beviljas för att bereda människor varaktigt skydd undan krig, konflikt och förföljelse. Om uppehållstillståndet är permanent ökar dessutom möjligheterna till etablering i det svenska samhället, då människor istället för att tvingas leva med ständig oro kring utvisning kan fokusera på utbildning eller arbete.

Men migrationskommittén föreslår att det vid bedömning om permanent uppehållstillstånd ska tas hänsyn till den sökandes språkkunskaper, samhällskunskaper, försörjning och "förväntade levnadssätt". Detta vänder sig Islamic Relief emot. Grunden för beviljande av uppehållstillstånd bör baseras på de risker som människor möter om de skickas tillbaka till de länder de kom från - inte deras provresultat eller levnadssätt i Sverige. Kraven på kunskaper och levnadssätt bäddar förstås för omfattande godtycke i bedömningsprocessen.

Istället för att rätten till uppehållstillstånd blir ett golv varifrån man har en trygg grund att stå på och kan ta vidare steg mot inkludering i det svenska samhället, blir rätten till permanent uppehållstillstånd med migrationskommitténs förslag en belöning för de som trots otrygga förhållanden lyckas etablera sig tillräckligt i Sverige. Detta vore ett mycket olyckligt skifte i synen på uppehållstillstånd.